

LW 203

ГРАЖДАНСКО ПРАВО (ОБЩА ЧАСТ)

Приета: прот. № 40 от 30.09.1997г.; изм. прот. № 11 от 17.09.2011 г.; изм. прот. № 15 от 24.06.2016 г.

Лектор: Проф. д-р Симеон Тасев

АНОТАЦИЯ

Дисциплината "Гражданско право - обща част" е първата от частноправните дисциплини, които се изучават в Юридическия факултет и има за предмет общите правни институти, характерни както за всички видове граждански, а в по-широк план – и частноправни институти, общите белези на частноправното явление. По тази причина дисциплината има уведен и подчертано методологически характер за цялото частно, и най-вече за гражданското право в широк смисъл, като частноправен отрасъл.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Познанията по дисциплината "Гражданско право-обща част" са необходима основа за изучаването на другите дисциплини, които са се обособили и водят произхода си от гражданското право - търговското, трудово, международното частно право, както и за публичноправния клон – гражданскопроцесуално право.

Поради своята теоретична насоченост, широта и значение на проблематиката в условията на пазарна икономика, дисциплината заема основно място в подготовката на специалиста-юрист. Тя е широко обхваната и в програмата за държавните изпити по гражданскоправни науки.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината е основна в гражданскоправната теория. Трябва да се чете след Теория на държавата и правото и Конституционно право.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Право	Задължителна	8	80	40	120	75			75	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема I. Предмет и система на българското гражданско право

1. Понятие за гражданско право – обективно и субективно право, наука и учебна дисциплина. Система на частното право и мястото на гражданското право в нея. Предмет на обективното гражданско право.
2. Характеристика на българското гражданско право като обособен отрасъл на частното право.
3. Функции на българското гражданско право в условията на пазарна икономика.
4. Отграничаване на гражданското право от търговското, трудовото, гражданскопроцесуалното и международното частно право.
5. Система на гражданското право на Република България
6. Място на семейното право в системата на обективното право
7. Понятие и система на общата част на гражданското право.
8. Основни принципи на частното, на гражданското, на клоновете на гражданското право.
9. Предмет и методи на изследване на науката и учебната дисциплина гражданско право.

Тема II. Възникване, характеристика и развитие на гражданското право и на основните правни системи

1. Основни правни системи според съвременната теория на сравнителното право.
2. Възникване, характерни особености и развитие на гражданското право в страните от френската и германската правни фамилии.
3. Формиране и особености на англо-саксонското право.
4. Създаване, историческо развитие и съвременни тенденции на българското гражданско право. Хармонизиране на българското право с Европейското право.

Тема III. Източници на гражданското право

1. Понятие и система на източниците на гражданското право.
2. Видове източници на гражданското право: Конституцията, кодекси, закони и подзаконовни нормативни актове. Решенията на Конституционния съд. Междудържавни актове. Правни обичаи.
3. Проблеми на гражданскоправната кодификация.
4. Значение на съдебната практика и на общите актове на ВКС и на ВАС
5. Значение на морала, добрите нрави и добросъвестността за гражданското право. Справедливостта като източник на гражданско право.
6. Проблемът за т.нар. „недържавни“ източници на гражданското право – устави на корпоративни ЮЛ, колективен трудов договор, Национален рамков договор и др.
7. Видове гражданскоправни норми.
8. Действие на гражданския закон по време. Влизане в сила и отмяна на гражданския закон. Обратно действие, действие спрямо заварени правоотношения, „преживяване“ на гражданския закон.
8. Действие на гражданския закон по място и спрямо лицата.

Тема IV. Тълкуване и прилагане на гражданския закон

1. Понятие и правнауредба на тълкуването. Предмет и цел на тълкуването.
2. Развитие на възгледите за тълкуването в гражданското право.
3. Видове тълкуване в гражданското право.
4. "Критика" на гражданския закон - понятие и видове.
5. Прилагане на гражданскоправните норми. Субсидиарно прилагане.

6. Празници в гражданското право и методи за преодоляването им. Аналогия на закона и на правото, прилагане с аргумент от пративното и за по-силното основание.

Тема V. Гражданското правоотношение

1. Понятие за гражданско правоотношение. Съдържание на гражданското правоотношение. Видове граждански правоотношения.

2. Субективни граждански права. Теории за същността на субективното право. Значението на интереса. Претенция, притежание (право на иск в материален смисъл) и право на иск в процесуален смисъл.

3. Видове субективни права. Преобразуващи субективни права.

4. Възражението като насрещно субективно право. Видове възражения.

5. Гражданскоправното задължение – понятие, видове гражданскоправни задължения

6. Упражняване на субективни права и изпълнение на правни задължения. Отказ от субективно право. Колизия при упражняването. Граници за упражняването. Злоупотреба с право.

7. Защита на субективните граждански права – видове, компетентни органи, производства.

8. Неимуществени права на личността и тяхната гражданскоправна защита.

Тема VI. Физически лица.

1. Правоспособност -понятие, правна уредба, начало, край. Същност и съдържание. Ограничаване на правоспособността. Правоспособност на чужденците у нас.

2. Безвестно отсъствие и обявяване на смърт.

3. Правна индивидуализация на физическите лица. Право на име и неговата правна защита. Постоянен и настоящ адрес и съотношението му с местожителството. Други правноиндивидуализиращи белези.

4. Дееспособност - понятие и степени.

5. Поставяне под запрещение- материалноправни предпоставки и процедура. Правни последици при пълно и ограничено запрещение. Настойничество и попечителство.

6. Актове за гражданско състояние.

Тема VII. Произход, понятие и видове юридически лица

1. Исторически произход на юридическото лице. Социално-икономически функции. Значение на института. Универсален характер на ЮЛ.

2. Понятие за ЮЛ. Теории за същността му. Отграничения.

3. Видове юридически лица.

Тема VIII. Възникване и преобразуване на юл. Правоспособност и органи. Прекратяване

1. Системи по които възникват ЮЛ. Приложно поле на отделните системи

2. Индивидуализиращи белези на ЮЛ: наименование, седалище, цели, предмет на дейност, вътрешни нормативни актове, националност.Регистрация на ЮЛ. Правно значение на вписването във търговския регистър и на обнародването в Държавен вестник.

3. Правоспособност на ЮЛ.Органи - понятие и видове.

4. Преобразуване на ЮЛ - понятие и видове.

5. Прекратяване на ЮЛ - основания. Ликвидация на ЮЛ.

6. Несъстоятелност на търговци.

Тема IX.отделни видове юридически лица на частното право

1. Кооперации и търговски дружества.

2. Жилищностроителната кооперация - понятие, образуване, членство. Органи. Съдебен контрол върху актовете на органите на ЖСК. Прекратяване на ЖСК. Отговорност на членовете.

3. ЮЛНЦ – понятие, видове. Фактически състав на учредяването, устав (учредителен акт), органи, членствени правоотношения, преобразуване, прекратяване, ликвидация.

3. Фондации.

4. ЮЛНЦ, извършващи дейност в обществен интерес.

5. Политически партии и движения, вероизповедания и други религиозни общности, синдикални организации.

Тема X. Държавата и държавните учреждения като субекти на гражданското право

1. Особенности на гражданската правоспособност на държавата.

2. Обхват на нейната правосубектност. Имуществена отговорност на държавата. Отговорност на държавата за вреди, причинени от нейни органи.

3. Представителство на държавата в гражданското право и в процеса.

4. Администрацията като юридическо лице- видове администрации, особености на ЮЛ

Тема XI. Обекти на гражданските правоотношения

1. Понятие и видове обекти

2. Вещи - понятие, видове. Доходи. Плодове.

3. Ценни книжа. Пари.

4. Нематериални (интелектуални) блага - понятие и видове.

5. Действия и услуги.

6. Имущество - понятие, състав. Правно положение на имуществото.

Тема XII. Юридически факти на гражданското право

1. Понятие за юридически факти в гражданското право. Класификация на ЮФ на гражданското право.

2. Юридически факти с гражданскоправно действие.

3. Действие на юридическите факти по време и спрямо лицата. Пряко, рефлексно, обратно действие.

4. Фактически състави - понятие и видове. Смесени гражданскоправни фактически състави.

5. Придобиване и отказ от граждански права. Правоприемство.

6. Прехвърляне, изменение, изгубване и прекратяване на субективни права и правни задължения.

Тема XIII. Правни сделки

1. Понятие, произход и сравнителноправна уредба.

2. Съдържание на понятието - волеизявлението и правните му последици. Отграничение от други волеви правни актове.

3. Видове правни сделки: едностранни, двустранни, многостранни. Между живи и с оглед на смърт. Предоставящи имотни облаги. Възмездни и безвъзмездни. Сделки на управление и сделки на разпореждане. Каузални и абстрактни. Консенсуални и реални. Главни и зависими. Фидуциарни

4. Сключване на сделките. Конклюдентни действия и значение на мълчанието. Сключване на сделки на борса, по електронен път. Разрешение и одобрение на сделката.

5. Форма на сделките - понятие, видове – за валидност, за доказване, за противопоставимост. Електронен документ и електронен подпис.

6. Съдържание на сделката. Автономия на волята, проблемът за каузата, абстрактни сделки. Главно, допълнително и естествено съдържание на сделката.

7. Начини за определяне на съдържанието на сделката: типови договори, бланки, образци, общи условия.

8. Тълкуване на сделките.

9. Модалитети на сделката - условие, срок, тежест.

9. Договорът - понятие, приложно поле. Видове договори.

Тема XIV. Недействителност на сделките

1. Понятие за недействителност на сделката. Функции на недействителността Видове недействителност – нищожност, унищожаемост, частична, всяща, относителна недействителност.

2. Нищожни сделки – основания по чл.26 , ал.1 и 2 ЗЗД.

3. Симулация в гражданското право. Видове симулация – абсолютна и относителна, едностранна и двустранна. Привидни и прикрити сделки. Подставено лице.

4. Унищожаеми сделки – основания и особености на правния режим.

5. Частична недействителност. Всяща недействителност. Относителна недействителност.

6. Недействителност на смесени фактически състави с гражданскоправно действие.

7. Предявяване на недействителността. Потвърждаване на унищожаеми сделки. Конверсия.

8. Имуществени последици от изпълнението на недействителни сделки.

9. Действие на недействителността спрямо трети лица.

Тема XV. Представителство.

1. Понятие и приложно поле на представителството. Теории за същността му и отграничаване от сходни правни явления. Представителство в гражданското и в търговското право.

2. Видове представителство. Косвено представителство.

3. Възникване и прекратяване на представителството.

4. Обем на представителната власт. Договаряне сам със себе си.

5. Действие от чуждо име без представителна власт.

6. Защита на представявания.

7. Упълномощаване. Представително и основно правоотношение. Страни, извършване, форма и действие. Видове упълномощаване.

8. Преупълномощаване.

Тема XVI. Срокове за осъществяване и защита на гражданските права

1. Срокове - понятие и видове. Давностни, преклузивни, гаранционни и рекламационни срокове. Срочни права.

2. Погасителна давност - понятие, функции, приложно поле. Разграничение между погасителна и придобивна давност.

3. Видове давностни срокове: общи и специални. Конкуренция между тях.

4. Начало и край на давностния срок. Броене на сроковете. Погасителна давност при правоприемство.

5. Спиране на давностните срокове - понятие, основания и действие. Особени хипотези.

6. Прекъсване на давностните срокове - понятие, основания и действие. Особени хипотези.

8. Прилагане на погасителната давност. по искане на длъжника.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Придобитите знания и умения на студентите по дисциплината се оценяват с изпит в писмена и устна форма.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Ташев, Р. Обща теория на правото. Основни правни понятия, С., 2010

2. Велинов, Л. Погасителна давност по българското частно право. Фенея, 2008.
3. Розанис, С. Недействителност на сделките. Фенея, 2009.
4. Йосифова, Т. Мнимо представителство. Сиби, 2008.
5. Таков, Кр. Доброволно представителство. Сиби, 2007
6. Таков, Кр. "Как се решава частноправен казус?". Сиби, 2007.
7. Ташев, Р. Теория на тълкуването, С. 2007
8. Тасев, С., Методи Марков, Гражданско право: Обща част : Помагало, С. 2010
9. Русчев, Ив. Нормативният акт като източник на частното право, 2009

LW 203

ГРАЖДАНСКО ПРАВО (ОБЩА ЧАСТ)

Лектор: Проф. д-р Симеон Тасев

1. Понятие за гражданско право. Частно и публично, частно и гражданско право. Дуализъм и монизъм на частното право. Съпоставка на гражданското с търговското, трудовото, международното частно и гражданскопроцесуалното право.
2. Система на гражданското право. Обща част на гражданското право - предмет и система.
3. Основни принципи на гражданското право. Развитие на българското гражданско право.
4. Обективно гражданско право. Източници на гражданското право - понятие, видове. Нормативните актове и правните обичаи като източник. Тълкувателни решения на ВКС и ВАС.
5. Съдебната практика. Значение на правилата на морала за гражданското право. Справедливостта.
6. Видове гражданскоправни норми.
7. Действие на гражданскоправните норми по време. Обратно действие, действие спрямо заварени правоотношения, преживяване на гражданския закон. Действие по място и спрямо лицата.
8. Тълкуване на гражданския закон - понятие, правна уредба. Предмет и цел на тълкуването. Тълкувателни теории.
9. Видове тълкуване на гражданския закон.
10. Нисша и висша критика на гражданския закон. Правоприлагане.
11. Правоприлагане по аналогия, по аргумент от противното и за по-силното основание.
12. Гражданско правоотношение - понятие, обща характеристика, видове.
13. Субективното гражданско право - теории за същността му, понятие, значението на интереса.
14. Притезанието, претенцията и правото на иск.
15. Видове субективни права. Възражение.
16. Преобразуващи субективни права.
17. Правно задължение. Видове правни задължения.
18. Упражняване на субективни права и изпълнение на правни задължения. Отказ от субективно право Колизия при упражняването. Граници на упражняването. Злоупотреба с право.
19. Защита на субективните права - понятие и видове. Самозащита и самопомощ.
20. Субекти на гражданското право - понятие и видове. Правоспособност на физическите лица - понятие, начало и край, съдържание, същност. Ограничаване на правоспособността.
21. Дееспособност на физическите лица - понятие и степени.
22. Поставяне под запрещение - ред и правно действие. Настойничество и попечителство. Прекратяване на запрещението.
23. Правна индивидуализация на физическите лица.
24. Актове за гражданско състояние - понятие и видове. Съставяне на актове въз основа на съдебно решение. Отбелязвания. Правно действие на актовете за гражданско състояние.

25. Безвестно отсъствие и обявяване на смърт.
26. Юридическо лице - понятие, историческо развитие, теории за същността му. Видове юридически лица.
27. Възникване, системи за възникване, преобразуване на юридическите лица.
28. Прекратяване, ликвидация, несъстоятелност, заличаване на юридическите лица.
29. Правоспособност и органи на юридическите лица.
30. Държавата като субект на гражданското право. Гражданскоправен режим на учрежденията.
31. Търговски дружества – понятие, видове. Кооперации.
32. Жилищностроителна кооперация - понятие, възникване, членство. Органи. Контрол за законосъобразност на актовете на органите ѝ. Отговорност на кооператорите.
33. Юридически лица с нестопанска цел - понятие и видове.
34. Сдружения - понятие, възникване, членство, органи, прекратяване.
35. Фондации. Политически партии и движения. Други ЮЛНЦ.
36. Юридически лица с нестопанска цел за обществено полезна дейност.
37. Обекти на гражданските правоотношения - понятие и видове. Вещи, доход и плодове.
38. Ценни книжа, пари и нематериални блага.
39. Имущество - понятие, съдържание, правно положение.
40. Юридически факти на гражданското право - понятие и видове.
41. Фактически състави - понятие и видове. Смесени гражданскоправни фактически състави.
42. Придобиване на права. Правоприемство - видове, правно значение. Изменение и изгубване на права. Отказ от права.
43. Правна сделка - произход и сравнителноправна уредба. Понятие. Съпоставяне и отграничаване от юридическите постъпки.
44. Видове сделки: едностранни, двустранни, многостранни. Между живи и с оглед на смърт. Предоставящи имотни облаги. Възмездни и безвъзмездни. Сделки на управление и сделки на разпореждане. Каузални и абстрактни. Консенсуални и реални. Главни и зависими. Фидуциарни.
45. Сключване на сделките. Значение на мълчанието и конклюдентните действия. Разрешение и одобрение на сделката.
46. Форма на сделките - понятие и видове. Видове форми за действителност на сделките.
47. Съдържание на сделката - видове и начини за определянето му. Тълкуване на сделките.
48. Сделки, сключени под условие, срок и тежест.
49. Недействителност на сделките - правна уредба, понятие и видове. Частична, относителна, висяща недействителност.
50. Нищожни сделки по чл.26, ал.1 от ЗЗД.
51. Нищожни сделки по чл.26, ал.2 от ЗЗД.
52. Привидни и прикрити сделки. Подставено лице.
53. Унищожяеми сделки поради недееспособност, грешка и измама.
54. Унищожяеми сделки поради заплашване и по чл.31 от ЗЗД. Крайната нужда като основание за недействителност.
55. Предявяване на недействителността. Потвърждаване. Конверсия.
56. Имуществени последици от недействителните сделки между страните и спрямо трети лица.
57. Представителство - необходимост, понятие. Представително правоотношение. Отграничения. Представителството в гражданското и в търговското право.

58. Приложно поле на представителството. Възникване и прекратяване на представителната власт.

59. Видове представителство. Договаряне сам със себе си. Представителство на юридическите лица.

60. Упълномощаване - понятие, сключване, форма, правно действие. Видове. Прекратяване. Преупълномощаване.

61. Действие от чуждо име без представителна власт - последици. Потвърждаване и последици.

62. Косвено представителство. Защита на представявания.

63. Погасителна давност - понятие, функции, приложно поле. Давностни, преклузивни, рекламационни, гаранционни срокове, срочни права.

64. Видове давностни срокове и критерии за разграничаване. Конкуренция на давностни срокове.

65. Начало на давностния срок. Броене и край на давностния срок. Погасителна давност при правоприемство.

66. Спиране и прекъсване на давностните срокове - основания и действие. Прилагане на погасителната давност.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Ташев, Р. Обща теория на правото. Основни правни понятия, С., 2010
2. Велинов, Л. Погасителна давност по българското частно право. Феня, 2008.
3. Розанис, С. Недействителност на сделките. Феня, 2009.
4. Йосифова, Т. Мнимо представителство. Сиби, 2008.
5. Таков, Кр. Доброволно представителство. Сиби, 2007
6. Таков, Кр. "Как се решава частноправен казус?". Сиби, 2007.
7. Ташев, Р. Теория на тълкуването, С. 2007
8. Тасев, С., Методи Марков, Гражданско право: Обща част : Помагало, С. 2010
9. Русчев, Ив. Нормативният акт като източник на частното право, 2009